

Сага про «Королівський»

Евген ТИЩУК

батальйон

Афганський синдром

За офіційними даними, близько ста п'ятдесяти тисяч українців брали участь у афганській війні. Із них 3290 – загинули, а 4687 наших співвітчизників повернулися на Батьківщину інвалідами. Отже, тема «афгану» актуальна ще й досі. В Одесі, зокрема, за останній рік відбулося декілька «круглих столів», об'єднаних однією назвою: «Афганістан – невідома війна».

До Південної Пальміри з країн СНД приїжджали й ветерани 1-го мотострілкового батальйону 682-го полку. Їхня зустріч з місцевими журналістами відбулася за ініціативою учасника бойових дій, підполковника запаса, одесита Олександра Ружина. Він поставив собі за мету відновити істину про один із найдраматичніших епізодів афганської війни.

Ідеться про нерівний бій з душманами в ущелині Хазара 30 квітня 1984 року. Перший мотострілковий батальйон 682-го полку, котрий був одним із найкращих у дивізії, отримав наказ «прочесати» гірську долину в районі Панджшеру. Радянське вище партійне керівництво вимагало, щоб операцію провели негайно й завершили її до 1 травня – Дня міжнародної солідарності трудящих.

В ущелині Хазара військовослужбовці батальйону несподівано наскочили на засідку. У вузькій гірській западині колону розстріляли. Тоді загинув 61 військовослужбовець, се-

ред яких 12 офіцерів і прапорщиків разом із комбатом – капітаном Олександром Корольовим.

У пошуках істини

Уже наступного дня після запеклого бою всі апаратні журнали зв'язку полку вилучили представники військової контррозвідки. Розслідування загибелі військовослужбовців провели формально. А винуватцями «бойні» негласно зробили загиблого комбата Олександра Корольова та командира полку Петра Сумана. Що ж насправді сталося в ущелині Хазара 30 квітня 1984 року?

Поспілкуватися з безпосередніми учасниками того бою мені вдалося торік, під час урочистостей з нагоди відкриття пам'ятника-меморіалу командирів 1-го мотострілкового батальйону гвардії капітану Олександру Корольову в місті Балабаново Калузької області (Російська Федерація). Захід ініціював Кримський республіканський союз ветеранів Афганістану (очолює Сергій Куніцин) за підтримки Калузького бойового братства.

Варто зазначити, усі гроші на створення меморіальної композиції (майже 30 тисяч доларів) зібрали бійці «Королівського» батальйону, серед котрих чимало одеситів. Погодьтеся, випадок неординарний і свідчить про велику повагу та справжню любов підлеглих до свого «бат'яні-комбата».

Усі, з ким спілкувався того дня, були однотайні: 1-й мотострілковий зарекомендував себе в Афганістані як могутній бойовий військовий підрозділ, на чиєму рахунку чимало успішно проведених бойових операцій. А 29-річний капітан Олександр Корольов був тактично грамотний і перспективний офіцер. Його поважали підлегли, вони

пишалися тим, що служать саме в «Королівському» батальйоні, а на бойових машинах часто-густо малювали емблему – корону.

Шанувало комбата й вище керівництво. Тож не випадково саме військовослужбовцям 1-го мотострілкового наказали «прочесати» місцевість і захопити сховища з боєприпасами, які належали лідеру польових командирів Ахмад-шах Масуду.

Наказ – іти в бій без прикриття

Проаналізувавши ситуацію, капітан Корольов запропонував ретельніше підготуватися до військової операції, особливо в плані одержання розвідувальних даних і забезпечення прикриття з гір.

Доводи комбата були такі переконливі, що командир частини підполковник Петро Суман погодився з ним, оскільки спочатку потрібно було зайняти панівні висоти й тільки після цього проводити наземну операцію.

Така ініціатива, кажуть, не сподобалася командирів дивізії, який вийшов на зв'язок із капітаном Корольовим і всупереч усім тактичним нормам і правилам наказав направити роту батальйону вниз, в ущелину Хазара, фактично на вірну загибель. Потім, не соромлячись у висловлюваннях, особисто наказав «непокірному» комбату прискорити рух колони до ворожого об'єкта: «Виконаєш завдання – одержиш орден, а ні – підеш під трибунал!». Через наказ самодура батальйон залишився без прикриття і згодом потрапив у засідку.

На думку бійців, генералові не терпілося шонайшвидше доповісти про очищення Панджшеру: святкові рапорти до Першотравня були складовою частиною радянського життя навіть в умовах війни.

Перед боєм

Ті, що залишилися живими після бою

Пам'ятник-меморіал «Комбат Корольов»

Зауважмо, про таємний наказ командира дивізії знали, окрім комбата, кілька офіцерів. Більше того, всіх, хто вижив у тому бою, після лікування направили до різних військових частин Радянського Союзу для проходження подальшої служби. І лише через 24 роки завдяки зусиллям ініціативної групи на чолі з підполковником запасу Олександром Ружиним і завдяки свідченням начальника зв'язку 682-го полку Юрія Васюкова, котрий на той час забезпечував переговори між комдивом і комбатом, удалося з'ясувати правду й реабілітувати бойових товаришів.

Коли розставлено всі крапки над «і»

Після урочистого мітингу та відкриття пам'ятника «Комбат Корольов» бійці 682-го полку продовжили своє спілкування у міському будинку культури. Це – вже друга зустріч «афганців» на калужській землі. Взагалі на захід приїхали майже 60 військовослужбовців «Королівського» батальйону, батьки та родичі загиблих солдатів із 7 країн СНД. Багато хто не бачив одне одного понад 20 років. Зустріч видалася дуже теплою та допомогла розставити всі крапки над «і».

Серед присутніх був і командир 682-го полку, полковник у відставці Петро Суман. 23 роки він прожив із тягарем у душі, адже відповідальність за загибель воїнів вище

керівництво намагалося покласти саме на нього та комбата. Не зрозуміло йому було й те, чому капітан Корольов зняв роту прикриття з гір?

– Тепер ми знаємо, що команду третьої роти спуститися з гір дав командир дивізії, – каже полковник Володимир Александров, у ті часи командир взводу. – Скільки людей загинуло через цей злочинний наказ! Ми прагнемо офіційного визнання правди й виступили з клопотанням перед головою Спілки афганців Росії Борисом Громовим про присвоєння Олександру Корольову посмертно звання Героя Росії. Адже він до останнього подиху керував боєм і не залишив своїх солдатів.

– Засідка була організована ретельно, – каже підполковник Ігор Федулов, колишній начальник інженерної служби полку. – Ущелина виявилася буквально напхана мінами. Це все дуже ускладнювало бій. Я так скажу: якби в тому, що сталося, була вина командира полку, то цього просто так не залишили б і відбувся б суд. А натомість, цю справу просто «зам'яли». Навіщо карати генерала, який виконував вказівки політбюро.

Із «каменем на серці» від того, що їй коханого чоловіка навіть після смерті намагалися зробити винуватцем трагедії, жила всі ці роки і дружина капітана Корольова – Наталя Валентинівна, виховувала сина Дмитра. І як же вона втішилася, коли

Бійці «Королівського» батальйону через 25 років

врешті-решт її знайшли однополчани та з'ясувалася правда про героїські дії її чоловіка та про те, що сталося в ущелині Хазара.

– Біль від афганських втрат не згасає, – каже вона. – Хай буде проклята будь-яка війна! І низький уклін тим, хто сьогодні через роки намагається віддати шану загиблим воїнам і з'ясувати історичну правду.

Разом із комбатом на полі бою в Панджшері загинули представники 14 національностей, родини яких проживають у колишніх республіках Радянського Союзу. Із багатьма з них Олександр Ружин і його бойові побратими підтримують зв'язок і допомагають чим можуть, бо переконані: люди живуть стільки, скільки зберігається пам'ять про них. І це, мабуть, найважливіше.

Фото автора.

Дати

10 березня 1957

10 березня 1957 року народився Усама бен Ладен, лідер ісламської терористичної організації «Аль-Каїда», визнаний терористом № 1 у США та інших країнах. За надання інформації, що допомогла б його затримати, американський уряд пропонує нагороду в 27 млн. доларів (із них 25 млн. – ФБР і 2 млн. – ALPA та Air Transport Association). Усама бен Ладен народився в Джидді (за іншими даними, – в Ер-Ріяді) в заможній родині нащадків еменських селян, що перебралися колись до Саудівської Аравії. Там у роки нафтового буму вони розбагатіли на будівництві будинків і доріг. Усама – сімнадцять дитина з 52 дітей будівельного магната Мухаммеда бен Ладена (1908–1967). В останнього було близько 20 жінок, а Усама – єдиний син 10-ї дружини мільярдера. Він виховувався як мусульманин, проте у віці 16 років долучився до одного з фундаменталістських ісламських угруповань, що діяли в Саудівській Аравії. Можливо, це сталося під впливом матері, яка була ревно віруючою мусульманкою. Після загибелі в авіакатастрофі батька в 1967 році Усама став одним із розпорядників «Саудівської групи бен Ладена» (СГЛ), яка має на Близькому Сході те саме значення, що й «Стандарт ойл», «Шелл» або «Шеврон». СГЛ відтоді додала обороти з 1,5–2 до 7–10 млрд. доларів на рік, нині ж контролює від 17 до 48 відсотків вельми процвітаючої саудівської економіки в таких сферах, як будівництво, нафтовидобуток, суднобудування, ЗМІ та телекомунікації.

15 січня 2010 року ФБР опублікувало фоторобот Усами бен Ладена, що показує, який би він міг мати вигляд сьогодні